

ВІДГУК офіційного опонента
доктора медичних наук, професора Заболотнова В. О.
на дисертацію Литвак Олени Олегівни
«Безпліддя у жінок з лейоміомою матки: діагностика
і тактика лікування», подану до спеціалізованої вченої ради
Д 26.613.02 при Національному університеті охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук
за фахом 14.01.01 «Акушерство та гінекологія»

Подана докторська дисертація присвячена одній з найбільше актуальних проблем гінекології, а саме - сучасним методи лікування лейоміоми матки, що широко упроваджуються в практичну охорону здоров'я України протягом останнього десятиліття. Проводиться достатнє число наукових форумів, науково-практичних конференцій, присвячених досвіду використання різних методик лікування даної патології із використанням сучасних ендоскопічних технологій.

Не дивлячись на накопичений позитивний досвід щодо використання сучасних методів лікування лейоміоми матки не можна вважати всі проблеми даного наукового напрямку повністю вирішеними, особливо в плані ефективності діагностики та лікування різних морфологічних форм даної патології. Серед найзначущих наукових проблем можна виділити зростання частоти безпліддя в жінок із лейоміомою матки. Не дивлячись на той факт, що багато наукових колективів в нашій країні і за кордоном займаються вирішенням цих наукових проблем, на сьогоднішній день відсутній єдиний алгоритм щодо ведення пацієнток із лейоміомою матки, хоча необхідність вирішення даної проблеми не викликає сумнівів.

Усе вищевикладене свідчить про актуальність вибраного наукового напрямку.

Робота виконана в рамках наукової програми кафедри акушерства, гінекології та перинатології Національного університету охорони здоров'я

України імені П. Л. Шупика. Немаловажним є і той факт, що попередні результати досліджень були обговорені та схвалені на засіданні експертної комісії «Акушерство і гінекологія» НУОЗУ імені П.Л. Шупика, а також на останньому з'їзді і пленумах асоціації акушерів-гінекологів та репродуктологів України.

Мета і задачі чітко сформульовані і дозволяють охопити рішення всієї проблеми: від встановити провідні фактори ризику безпліддя у жінок із лейоміомою матки до удосконалення та оцінки ефективності методики допоміжних репродуктивних технологій у жінок із безпліддям та лейоміомою матки на підставі застосування персоніфікованої тактики та модифікованого ембріотрансферу. В умовах сьогодення це є одним з основних вимог до докторських дисертацій.

Автор представив наукову новизну на всіх етапах роботи: клінічному, діагностики, лікування лейоміоми матки та використання допоміжних репродуктивних технологій. Завдяки вивченню сучасних функціональних, інструментальних, лабораторних та морфологічних показників автору вдалося розширити дані, які є, про патогенез безпліддя у жінок із лейоміомою матки.

Дуже важливими аспектами представленої наукової новизни є наступні:

- встановлено роль різних варіантів супутньої генітальної патології у розвитку безпліддя у жінок із лейоміомою матки, а також подальших репродуктивних втрат;

- представлено клініко-ендокринологічні, морфологічні та ехографічні особливості різних варіантів лейоміоми матки, в тому числі і з врахуванням наявності безпліддя. Слід зазначити серед важливих аспектом наукової новизни роль ендокринологічних змін в клінічному перебігу лейоміоми матки, особливо при поєднанні з безпліддям;

- науково обґрунтовано необхідність удосконалення алгоритму діагностичних та лікувально-профілактичних заходів, направлених на зниження частоти порушень репродуктивного здоров'я в жінок із лейоміомою матки, особливо після оперативного лікування.

Практичне значення даної роботи не викликає сумнівів, а основні моменти цього розділу, безумовно, ляжуть в основу методичних рекомендацій МОЗ України з проблеми відновлення репродуктивної функції у жінок із лейоміомою матки. Основні положення практичних рекомендацій є керівництвом для лікарів акушерів-гінекологів та репродуктологів. Вельми істотним підтвердженням практичної значущості виконаної докторської дисертації є наступні моменти:

- встановлені основні варіанти порушень репродуктивного здоров'я в жінок із лейоміомою матки та безпліддям. Крім того, представлена порівняльна оцінка клінічних проявів дисгормональних порушень при різних варіантах локалізації лейоміоми матки;

- встановлені порівняльні аспекти причин, частоти і структури порушень репродуктивного здоров'я у жінок із лейоміомою матки. Хотілося б відзначити той факт, що автором визначені основні клінічні прояви різних варіантів лейоміоми матки, а також основні методи оперативного лікування з подальшою післяопераційною реабілітацією та використанням допоміжних репродуктивних технологій;

- автор пропонує методи контролю за ефективністю застосованих діагностичних та лікувально-профілактичних заходів у жінок із лейоміомою матки.

Структура дисертації є класичною і цілком відповідає усім вимогам МОН України. Робота складається з анотації, вступу, аналізу сучасного стану проблеми безпліддя у жінок з лейоміомою матки розділу, присвяченого методам дослідження та лікування, чотирьох розділів власних досліджень, їх обговорення, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел.

Огляд літератури присвячений проблемі відновлення репродуктивної функції у жінок із лейоміомою матки і містить декілька підрозділів, які методологічно зв'язані один з одним і закінчуються логічним висновком. Автор використав останні дані вітчизняної і зарубіжної літератури, показав добре знання світової літератури і повно висвітлив найбільш важливі аспекти цієї проблеми. Даний розділ добре сприймається і відповідає сучасним вимогам.

Серед використаних методів дослідження необхідно виділити гарний методологічний підхід і використання сучасних функціональних, інструментальних та лабораторних показників.

Немає необхідності докладно зупинятися на всіх отриманих результатах, вони, без сумнівів, є сучасними і достатньо інформативними.

Результати власних досліджень представлені в трьох розділах, зміст яких викладається поетапно: ретроспективний аналіз репродуктивного здоров'я жінок з лейоміомою матки; функціональний стан репродуктивної системи у жінок з лейоміомою матки; удосконалення хірургічного лікування жінок із лейоміомою матки та безпліддям. Методологічно розділи побудовані правильно, добре ілюстровані таблицями і рисунками з використанням сучасної комп'ютерної техніки. Автор показав добре володіння не тільки функціональними методиками, але і лабораторними, особливо в плані їх інтерпретації.

На особливу увагу заслуговує останній розділ дисертаційної роботи, який присвячений обговоренню отриманих результатів. Автор проводить широку дискусію власних результатів з даними вітчизняної і зарубіжної літератури, переконливо доводячи перевагу удосконаленого ним алгоритму до вирішення проблеми.

Серед власних результатів, отриманих автором, на особливу увагу заслуговують такі дані: тривалість безпліддя у жінок із лейоміомою матки складає $6,6 \pm 0,7$ року, а тривалість захворювання лейоміомою матки $7,6 \pm 0,7$ року. Серед різних причин безпліддя у жінок із лейоміомою матки провідне місце займає ендокринний фактор (44,5%); рідше зустрічаються трубно-перитонеальний (21,7%); зовнішній генітальний ендометріоз (20,1%) і матковий фактор (13,7%). Частота первинного безпліддя складає 40,2%, а вторинного – 59,8% відповідно. Серед наслідків перенесених вагітностей частіше були самовільні переривання у різні терміни гестації (36,9%); пологи (30,0%); штучні аборти (30,0%) та позаматкова вагітність (3,1%). Частота дизгормональних порушень у жінок із лейоміомою матки та безпліддям складає 63,0%, в першу чергу, за рахунок супутньої патології щитоподібної залози (ауто-

імунний тироїдит). Рівень гіперпролактинемії складає 39,4%; змін співвідношення ЛГ/ФСГ – 47,7%; гіпогестагенемії – 41,5%; гіпоестрогенії – 30,4% і гіперандрогенії – 39,4% відповідно. Сумарна частота зниження рівня антимюллерова гормону складала 51,3%. За підсумком передопераційного клініко-лабораторно-інструментального обстеження у жінок із безпліддям для проведення міомектомії частіше за все (79,0%) мали місце декілька показань. При їх аналізі перше місце займало безпліддя – 40,3%; друге – звичайне невиношування – 23,6%; а також дисменореї – 16,5%, болі різної інтенсивності – 10,3%, міжменструальні кровотечі – 13,6%, дизурічні порушення – 3%, швидкий ріст пухлини – 3%. Частота багатовузлової лейоміоми матки у жінок із безпліддям складає 65,0%, солітарної – 35,0%. Міоматозні вузли як при багатовузловій, так і при солітарній лейоміомі матки, найчастіше локалізувалися по задній – 37,0% і передній – 25,0% стінках матки у порівнянні із боковими (19,4%) та дном матки (18,6%). Найбільш великі вузли (>7,5 см) частіше розташовувалися по задній стінці матки (74,3%).

Усі наукові положення і висновки цілком обґрунтовані, впливають із змісту роботи, мають теоретичне і практичне значення, а розроблені діагностичні, профілактичні та лікувальні методики дозволяють підвищити ефективність відновлення репродуктивної функції у жінок із лейоміомою матки.

За темою дисертації опубліковано 42 роботи, з яких 32 статті в наукових провідних фахових журналах та збірниках, затверджених переліком МОН України, 3 статті SCOPUS, 9 тез на науково-практичних конференціях, причому більшість робіт – самостійні. Матеріали дисертаційної роботи неодноразово доповідались і обговорювались на засіданні Асоціації акушерів-гінекологів м. Києва та України (2016-2020 рр.).

Основні результати дисертаційного дослідження можуть бути широко використані в педагогічному процесі як на етапі додипломної, так і післядипломної освіти, а також у системі безперервного професійного розвитку лікарів.

Принципових зауважень у мене немає. У якості зауважень можна відзначити:

- відсутність динамічного доплерометричного обстеження;
- відсутність порівняльного аналізу загальноприйнятих лабораторних показників порівняно з тими, що рекомендує автор;
- відсутність практичних рекомендацій МОЗ України з проблеми, що вивчається.

У порядку дискусії хотілося б почути відповіді на такі питання:

- Які додаткові показники є найбільш інформативними для вирішення питання тактики оперативного лікування?
- Чи необхідно використовувати ехографічні та доплерометричні методи дослідження на етапі відновлення репродуктивної функції?
- Як Ви відноситеся до використання різних препаратів для корекції метаболізму для підвищення ефективності лікування безпліддя?

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації вимогам МОН України

Дисертація Литвак Олени Олегівни «Безпліддя у жінок з лейоміомою матки: діагностика і тактика лікування», виконана на кафедрі акушерства, гінекології та перинатології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика при науковому консультуванні чл.-кор. НАМН України, доктора медичних наук, професора Вдовиченка Ю.П., є самостійною закінченою науково-дослідною роботою, яка містить нове вирішення важливої наукової проблеми сучасної гінекології щодо зниження частоти порушень репродуктивної функції в жінок з лейоміомою матки на основі вивчення нових аспектів патогенезу жіночого безпліддя, а також удосконалення та впровадження алгоритму діагностичних, лікувально-профілактичних та реабілітаційних заходів. Автору вдалось розробити та впровадити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності лікування безпліддя та зниження у жінок із лейоміомою матки.

Дисертація за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, їх практичним і теоретичним значенням, ступенем обґрунтованості та достовірності наукових положень, сформульованих у висновках і практичних рекомендаціях, повнотою викладення матеріалу в наукових статтях та апробації на наукових форумах, повністю відповідає вимогам пунктів 9 та 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, № 943 від 20.11.2019 та № 607 від 15.07.2020 стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.01 «Акушерство та гінекологія».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри «Сестринська справа»
Житомирського медичного інституту
Житомирської обласної ради
доктор медичних наук, професор

В.О. Заболотнов

